

Správy

Inštitút politológie FF PU v Prešove (20 rokov politológie v Prešove)

Študijný odbor politológia sa začal na našich vysokoškolských inštitúciách udomáčať až po udalostiach z novembra 1989. Citeľnú zmenu spoločenskej klímy pred transformačným zlomom zaregistrovali aj akademickí pracovníci Filozofickej fakulty v Prešove (do roku 1997 súčasť UPJŠ), ktorí v roku 1989 iniciovali založenie Katedry spoločenských vied. Práve táto katedra sa stala predchodkyňou Katedry sociálno-politologických vied (neskôr premenovaná na Katedru politológie a v súčasnosti pretransformovaná na Inštitút politológie s Katedrou teórie politiky a Katedrou občianskej náuky).

Katedra sociálno-politologických vied bola zriadená v roku 1993 na základe rozhodnutia a uznesenia Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove ako v poradí druhé akademické pracovisko svojho druhu na Slovensku. Politológia v Prešove tak oslavuje 20 rokov svojej existencie. Prešovská univerzita v Prešove sa po Univerzite Komenského v Bratislave môže pýšiť najdlhšou empiriou v oblasti politologických disciplín a vzdelávaním politológov na Slovensku.

Na začiatku 90-tych rokov 20. storočia neexistovala v slovenskom kontexte tradícia, na ktorú by tento typ pracoviska mohol nadviazať. Preto jej zakladatelia vypracovali vlastný návrh na orientáciu pracoviska, pri ktorom akceptovali pripomienky pracovníkov Slovenskej akadémie vied (predovšetkým Egona Hlavatého, Juraja Fabiana, Miroslava Pekníka) i vysokých škôl (najmä Filipa Tuhého z USA, Miroslava Kusého, Pavla Mešťana).

Rozhodli sa pritom vybudovať pracovisko, ktoré namiesto kladenia väčšieho dôrazu na istú oblasť skúmania politiky (napr. filozofiu politiky, sociológiu politiky a pod.) bude vychádzať z princípu interdisciplinarít, t. j. vo svojej vedeckovýskumnej a pedagogickej činnosti bude okrem záverov politológie zohľadňovať aj výsledky iných spoločenskovedných disciplín, a to hlavne filozofie, ekonómie, práva, sociológie, teórie medzinárodnej politiky, verejnej správy, histórie a geopolitiky. Zakladateľkou a dlhoročnou riaditeľkou Inštitútu politológie FF PU v Prešove bola prof. PhDr. Marcela Gbúrová, CSc. Od roku 2010 je riaditeľkou Inštitútu politológie Prešovskej univerzity v Prešove doc. PhDr. Irina Dudinská, CSc., pôsobiaca na tomto pracovisku od jeho začiatku.

V čase svojho vzniku ponúkalo nové politologické pracovisko študentom možnosť prihlásiť sa na päťročné magisterské štúdium v dennej aj externej

forme. Štúdium politológie sa do roku 1999 realizovalo v kombinácii s iným študijným programom, spravidla filozofiou, históriou alebo cudzím jazykom. Od roku 1999 sa politológia na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove začala študovať v rámci jednodborového štúdia, pričom politická filozofia, história i cudzie jazyky sa stali integrálnou súčasťou rozšíreného študijného programu. V roku 2004 sa štúdium na Inštitúte politológie začalo uskutočňovať v dvoch stupňoch: bakalárskom a magisterskom. O štyri roky neskôr, v roku 2008, pracovisko získalo právo na otvorenie doktorandského študijného programu v odbore teória politiky.

Cieľom Inštitútu politológie je, aby sa absolventi uplatnili ako odborní pracovníci na všetkých stupňoch verejnej správy, v médiách, v politických stranách, v národných a európskych inštitúciách, ako vysokokvalifikovaní odborníci – politológovia a politickí analytici, ktorí môžu pôsobiť vo vedeckých ústavoch a na vysokých školách, alebo riadiaci pracovníci vo verejnej sfére. Zároveň sú pripravení aplikovať získané poznatky v širšej spoločenskej praxi, a to tak pri popularizácii politologických poznatkov, ako aj pri vstupovaní do konkrétnej redakčnej, editorskej, publikačnej, recenzentskej a širšej verejnopolitickej praxe.

Od roku 2004 sa Inštitút politológie aktívne podieľa na výmene študentov bakalárskeho a magisterského študijného programu prostredníctvom programu LLP-Erasmus (v spolupráci s Univerzitou v Sakarya v Turecku, Lodžskou univerzitou v Poľsku a Vyššou odbornou školou v Osvienčime v Poľsku) a Národného štipendijného programu (v spolupráci s Užhorodskou univerzitou na Ukrajine). Oficiálnu spoluprácu formou zmluvy, na základe ktorej majú študenti politológie magisterského a doktorandského stupňa možnosť okúsiť samosprávu zvnútra, prostredníctvom trojtýždňovej, prípadne jednomesačnej praxe, má Inštitút politológie PU v Prešove podpísanú so samosprávami miest – Košice, Prešov a Košickým i Prešovským samosprávnym krajom. Obdobne je zazmluvnená spolupráca medzi Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR o mesačnej stáži pre študentov politológie z FF PU v Prešove, ktorú študenti pravidelne absolvujú.

Významné a uznávané osobnosti pôsobiace na inštitúte sú zárukou zabezpečovania kontaktov s domácimi i zahraničnými akademickými a vládnyimi inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami (Slovenská akadémia vied, Katedra politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského a Katedra etickej a občianskej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Ministerstvo zahraničných vecí SR, Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Česká akadémia vied, Ostravská univerzita).

Inštitút politológie nadviazal spoluprácu v oblasti vedy a výskumu aj so zahraničnými univerzitami na rôznych úrovniach a v rôznych smeroch, počnúc

podieľaním sa na spoluorganizovaní medzinárodných vedeckých podujatí doma i v zahraničí až po absolvovanie krátkodobých a dlhodobých študijných pobytov na zahraničných univerzitách (napr. St. Ambrose University a Black Hawk College v USA, Sheffield Hallam University a University of Bolton vo Veľkej Británii) a pracovných pobytov v zahraničných inštitúciách (napr. v Kongrese USA, Inštitúte ombudsmana vo Švédsku), ako aj prijímanie zahraničných pracovníkov na vedeckovýskumné pobyty (napr. z Užhorodskej univerzity na Ukrajine, z Univerzity v Sakarya v Turecku).

Inštitút má dlhoročné skúsenosti s riešením domácich a medzinárodných grantových projektov (štátnom programe výskumu a vývoja APVV, grantové projekty VEGA, KEGA, TEMPUS a Višegrádsky fond). Vo svojich výskumných aktivitách sa zameriava na skúmanie cezhraničnej spolupráce, regionálneho rozvoja, politických a volebných systémov, politického rámca EÚ (Európska susedská politika a Východné partnerstvo), globalizáciu a globálne civilizačné problémy, toleranciu a intoleranciu, formovanie jedinca a socializácie techniky a vplyv faktorov z hľadiska najnovších megatrendov, filozofické a teoretické aspekty výchovy k ľudskosti, občianstvu a konštitucionalizmu a etických dimenzií, ako aj občianstvu a multikulturalizmu.

Výsledky vedeckovýskumnej činnosti pracovníkov Inštitútu politológie sú publikované vo viac ako desiatke monografií a približne stovke štúdií. Pracovisko je známe organizovaním podujatí s názvom *Prešovské politologické dni* a *Medzi modernou a postmodernou*, ktoré sú venované aktuálnym politologickým, politickým i filozofickým otázkam. Od roku 2012 vydáva Inštitút politológie dvakrát ročne vedecký recenzovaný časopis *Annales Scientia Politica* z oblasti spoločenských vied s primárnym zameraním na politologickú problematiku.

V súčasnosti pracovníci inštitútu pokračujú v skúmaní politického myslenia (v inštitucionálnom grante *Politologické penzum – slovník politického myslenia*) a svoju pozornosť zamerali aj na preskúmanie teoretických východísk geopolitiky, medzinárodnej politiky a globalistiky (v grantovom projekte KEGA: *Geopolitika, globalistika, medzinárodná politika – teoretické východiská a edukačná interpretácia*). Z prebiehajúcich projektov je ďalej možné spomenúť: *Idea tolerancie – jej multikultúrne východiská, dimenzie, limity a ich interdisciplinárne (filozofická, teologické a politologické) reflexie* (VEGA), *Rozvoj vedecko-výskumnej spolupráce v SR – PL pohraničí* (projekt spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátnym rozpočtom v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 – 2013), *Občianske kompetencie ako súčasť kľúčových kompetencií žiaka strednej školy* (VEGA).

Inštitút politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove sa začiatkom roku 2013 stal hlavným riešiteľom a koordinátorom projektu č.

21250090 *Reforma verejnej správy na Ukrajine: zdieľanie skúseností so Slovenskom a Poľskom* financovaným z grantovej schémy Medzinárodného vyšehradského fondu V4EaP Standard Grants. Spoluriešiteľmi projektu sú Katedra politológie Fakulty spoločenských vied Užhorodskej štátnej univerzity na Ukrajine a Katedra politológie Fakulty sociológie a histórie Rzeszowskej univerzity v Poľsku.

Inštitút politológie je vybavený modernou výpočtovou technikou a disponuje vlastnou knižnicou, ktorá obsahuje vyše 1500 monografií, zborníkov a odborných časopisov z disciplín ako politická veda, medzinárodné vzťahy, história, filozofia, sociológia, ekonómia, právo, geografia a globálne štúdie. Katedra teórie politiky má akreditované všetky tri vzdelávacie stupne v dennej aj externej forme (bakalársky, magisterský – 3.1.6 politológia a doktorandský v študijnom odbore 3.1.8 teória politiky).

Katedra občianskej náuky je pracoviskom so 40-ročnou tradíciou. Súčasťou Inštitútu politológie FF PU v Prešove je od októbra 2010. Zabezpečuje prípravu budúcich učiteľov občianskej náuky (náuky o spoločnosti) pre základné a stredné školy. V súčasnosti má akreditované študijné programy *Výchova k občianstvu* v bakalárskom a magisterskom stupni štúdia, ktoré sa študujú v kombinácii s väčšinou študijných programov na FF PU v Prešove a aj medzifakultne.

V súčasnosti má Inštitút politológie FF PU v Prešove 11 pracovníkov a 6 interných doktorandov. Z toho jedného profesora, štyroch docentov a šiestich odborných asistentov s titulom PhD. V krátkodobej perspektíve je hlavnou prioritou Inštitútu politológie konštituovať sa ako pracovisko, ktoré má právo vykonávať habilitačné a inauguračné konania. Z dlhodobého hľadiska má toto politologické pracovisko v pláne rozšíriť svoju pôsobnosť a zachovať dve stabilné katedry. Vo vedeckovýskumnej oblasti pracovisko mieni pokračovať v rozvíjaní problematiky politických systémov a globalizačných trendov v súčasnej spoločnosti. V pedagogickej oblasti sa budú pracovníci katedry aj naďalej zapájať do projektov, ktoré skúmajú didaktiku politológie.

Anna Polačková